

Rehabilitering og palliation til syge og svækkede gamle mennesker

JETTE THUESEN, NÆSTFORPERSON FOR DANSK GERONTOLOGISK SELSKAB

Dette nummer handler om skrøbelighed, et begreb, som i dag ofte bruges i samtaler om sygdom og svækkelse.

Hvordan samfundet forholder sig til sygdom og svækkelse skifter historisk. I disse år oplever vi tilsyneladende sådan et skifte i Danmark, idet lindrende tilgange – palliation – i stigende grad finder vej ind i behandlingen af og omsorgen for syge og svækkede ældre mennesker, der ellers længe har været domineret af rehabilitering, behandling og kompenserende hjælp.

Rehabilitering på ældreområdet begyndte først rigtig i 1930'erne, da lægen Marjorie Warren skulle modtage patienter fra det nærtliggende Poor Law Infirmary, hvoraf mange blev betegnet som uhelbredeligt syge. Warren introducerede en grundlæggende anderledes måde at møde de syge og svækkede gamle mennesker på, hvor hun introducerede en systematisk vurdering af alle patienter og en tværfaglig rehabiliterende tilgang. "For at lykkes skal rehabilitering udføres af alle, der kommer i kontakt med patienten, begyndende med portneren", sagde hun, og tilføjede, at "bag denne tilgang ligger en meget dybtgående filosofi, som vi gør klogt i at anvende". Funktionsevnenedsættelse i alderdommen blev dermed ikke længere anset for kroniske tilstande, men som formbare processer. Som gerontologerne Gil-leard og Higgs har beskrevet historien: "Ved 'aktiv' rehabilitering skulle alderdommen reddes fra marginalisering og bringes tilbage til en reel og værdsat

position i samfundet" (citeret i Timm, Thuesen & Clark, 2021).

Disse principper har siden formet social- og sundhedspolitik på ældreområdet, og rehabiliteringstilgangen har domineret i geriatrien og været en integreret del af den kommunale hjemmepleje og midlertidige pladser.

Men måske er dette under forandring? I dag synes palliation i stigende grad at finde vej ind i geriatrien, hvor nye hospitalsafdelinger får navne som 'Afdeling for Ældresygdomme og Lindrende Behandling'.

Udviklingen er også velkendt inden for sundhedsvæsenets tilgange til livet med livstruende sygdomme, hvor rehabilitering og palliation flere steder søges integreret. Det sker især på kræftområdet, foranlediget af kræftplan III og afledte sundhedspolitiske forandringer. Men det sker også på andre områder, og hybride praksisformer som 'palliativ rehabilitering' og 'rehabiliterende palliation' kendes i dag både i det palliative svar og i rehabiliteringsfeltet (Thuesen et al, 2025).

Internationalt ses samme tendens: I 2023 udgav WHO 'Policy brief on integrating rehabilitation into palliative care', hvor argumentet er, at mennesker, der lever med livstruende sygdomme og tilstande, har behov for og skal mødes med både rehabiliterende og lindrende tilgange, der anerkender menneskers behov for og ønsker om fortsat aktiv deltagelse i hverdagsliv og samfundsliv. Samtidig anerkendes det, at sygdom og svæk-

kelse kan være forbundet med lidelse, og at døden også er en naturlig del af livet. For nylig udgav European Association of Palliative Care (EAPC, 2025) et White Paper med en definition af 'en optimal integreret palliativ rehabiliterende geriatrisk behandling' til støtte for dem, der lever med skrøbelighed (frailty), og deres pårørende.

Der er sket noget, siden jeg skrev ph.d. om geriatrisk rehabilitering i 2010-2013. Dengang var det ikke almindeligt at tale om palliative emner som lindring af lidelse, ønsker til fremtidig pleje og behandling, eller døden som en naturlig del af livet. Man kan næsten sige, at døden var sat uden for døren – paradoksalt nok, for dengang døde omkring 1/3 af de patienter, der blev indlagt, var døde inden for det næste år.

Lad os håbe, at vi for fremtiden vil se flere eksempler på, at rehabilitering og palliation integreres – også på ældreområdet.

Referencer:

Timm, Thuesen & Clark (2021): <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8790711/>

Thuesen et al (2025): <https://www.rehpa.dk/wp-content/uploads/2025/04/Rehabilitering-og-palliation-sammenhaeng-ved-livstruende-sygdom.pdf>

WHO (2023): <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2023-5825-45590-68173>

EAPC (2025): [https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S2589-5370\(2025\)2900335-9](https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S2589-5370(2025)2900335-9)